

SD**#MNENJA****DR. LJUBICA JELUŠIČ**

Nekdanja ministrica za obrambo, članica
Predsedstva SD

**KAKO JE
KORONA VIRUS
POSTAL NE LE
ZDRAVSTVENO,
TEMVEČ TUDI
VOJAŠKO
VPRAŠANJE**

**NAJBLIŽNJE
PRISPEVKE**

Dr.
Ljubica
Jelušič
Kako
je
korona
virus
postal
ne le
zdravst
veno
temve
tudi

Vse od nastopa Janševe vlade 13. marca 2020 je vojska postala neobičajno pogosta sestavina političnega diskurza in ukrepov. Že to, da je nova vlada na prvi nočni (!) seji po zaprisegi najprej odstavila načelnico Generalštaba Slovenske vojske, je kazalo na pomembnost te institucije za novo oblast. Med prvimi javnimi pozivi državljanom je novi predsednik vlade pozval državljanke z vojaškimi znanji, da se prostovoljno javijo v vrste Slovenske vojske. Še pred prisego vlade je ob vrsti precej populističnih ukrepov v koalicijski pogodbi nove koalicije največ pozornosti vzbujalo vprašanje, kako bo s ponovno uvedbo služenja vojaškega roka, ki je kot poslanski zakonodajni predlog že začela pot skozi parlament. Zadnje dni se politična retorika glede uporabe vojske v ukrepih zoper širjenje virusa covid-19 še nadgrajuje. Vlada, posebej minister za notranje zadeve, predlaga podelitev policijskih pooblastil vojski skladno s 37. a členom Zakona o obrambi. Uveljavitev določbe je možna le ob soglasju najmanj dveh tretjin navzočih poslancev Državnega zbora, zato ga vladna koalicija ne more implementirati sama. Sedaj smo v situaciji, ko slovenska javnost več ve o 37. a členu kot o Zakonu o obrambi v celoti.

Še zlasti bi bilo potrebno v javnosti pogosteje navajati 37. člen Zakona o obrambi, ki govori o nalogah vojske, med drugim o podpori vojske ob naravnih in drugih nesrečah, ki v skladu s svojo

[vojašk](#)
[vpraša](#)
[Opozic](#)
[Potreb](#)
[močn](#)
[interv](#)
[države](#)
[Opozic](#)
[Spletn](#)
[pogov](#)
[o](#)
[vladne](#)
[paketi](#)
[ukrepi](#)
[in](#)
[social](#)
[altern](#)
[Lenart](#)
[Zajc:](#)
[Ne](#)
[repres](#)
[Dr.](#)
[Patrick](#)
[Vlačič:](#)
[Fake](#)
[News*](#)
[Sonja](#)
[Lokar:](#)
[No](#)
[pasara](#)
[Dr.](#)
[Lev](#)
[Kreft:](#)
[Naj](#)
[država](#)
[in](#)
[lastnir](#)
[vzgaja](#)
[ljudstv](#)
[ali naj](#)
[ljudstv](#)
[vzgaja](#)
[državc](#)
[in](#)
[lastnir](#)

organizacijo in opremljenostjo sodeluje pri zaščiti in reševanju. In nalezljiva bolezen je naravna nesreča. Pomembna naloga Slovenske vojske je, da lahko sodeluje s policijo pri širšem varovanju državne meje v notranjosti državnega ozemlja v skladu z načrti in po predhodni odločitvi vlade, pri tem pa nima policijskih pooblastil. Na vrhuncu migrantske krize leta 2015 je vladna koalicija pod pritiskom množic beguncev sprejela in v parlamentu potrdila novi 37. a člen, ki pa govori o izjemnih pooblastilih vojske. V posebnih varnostnih razmerah bi lahko Državni zbor z dvema tretjinama glasov potrdil, da lahko vojska za omejeno obdobje uporablja nekatera policijska pooblastila, in sicer lahko pripadniki Slovenske vojske (1.) opozarjajo, (2.) napotujejo, (3.) začasno omejujejo gibanje oseb in (4.) sodelujejo pri obvladovanju skupin in množic. Dikcija kaže na kontekst množičnih migracij, v katerih je bilo potrebno dopolniti seznam nalog Slovenske vojske ter predvsem dodati pooblastila, za katera se v slovenski državi usposablja policija in je za njihovo izvedbo tudi odgovorna. Tako po notranji strokovni plati kot tudi v političnem smislu. Da se razumemo – Slovenska vojska lahko sodeluje s policijo na podlagi odločitve vlade pri širšem varovanju državne meje ŽE po samem 37. členu Zakona o obrambi. In mešane patrulje, v katerih večinoma izvajajo te naloge, so verjetno najbolj primerna oblika vojaško-policijskega sodelovanja. Kar se nenazadnje vidi pri vojaškem helikopterskem reševanju z gora, kjer se v posadko vojaškega helikopterja vključi

Židan
ocenju
da so
vladni
ukrepi
preskr
Židan
na
sestan
vodite
evrops
socialr
demol
Srečar
Židana
s
študer
preko
videok
o delu
parlan
in
aktual
Trček
podpr
poziv
zdravr
zborni
o
nujno:
nabav
zaščitr
oprem
za
delavc
v
zdravs
SD
poslalk
vladi
pripor
in
predlo
na

civilni policist, če gre za sum, da je bilo pri nesreči v gorah storjeno kaznivo dejanje.

paket
ukrep

Na spletni strani Slovenske vojske je bil 20. marca 2020 objavljen prispevek z naslovom *Slovenska vojska nadaljuje z neprekinjeno podporo Policiji pri varovanju državne meje*. V besedilu uvodoma piše, da Slovenska vojska neprekinjeno podpira Policijo pri preprečevanju nezakonitih prehodov državne meje že od 19. oktobra 2015. Vsak dan nameni v podporo Policiji pri preprečevanju nezakonitih migracij zmogljivost v velikosti dveh pehotnih čet in posadko s helikopterjem Bell 206 za opazovanje obmejnega območja. Od začetka podpore varovanja državne meje pa vse do 10. marca je Slovenska vojska pripadnike napotila 108.441-krat oziroma sodelovala je v več kot 64.111 patruljah. To so kar velike številke, ki pa so javnosti zamolčane. O prizadevanjih vojske molčijo mediji, politika in policija.

Statistični podatki, ki jih objavlja spletna stran slovenske policije, govorijo o dosežkih policije, nikjer pa ne omenjajo vojaške podpore. Na spletni strani Policije je objavljen tekst *Ilegalne migracije na območju Republike Slovenije*, ki po podatkih, zbranih do 17. marca 2020, ugotavlja, da so v obdobju od 1. januarja do 29. februarja 2020 policisti na območju Republike Slovenije obravnavali 1.165 ilegalnih prehodov državne meje, lani v istem obdobju pa 648. Število se je glede na prva dva meseca leta 2019 torej povečalo za 79,8 odstotka. Ta podatek uporablja notranji minister pri prepričevanju javnosti in

opozicije, da je za zajezitev ilegalnih migracij potrebno Slovenski vojski dodeliti izjemna pooblastila, skladno s 37. a členom Zakona o obrambi.

Posledično naj bi to omogočilo policiji, da se umakne z nalog varovanja državne južne meje in se premakne v notranjost države.

Takšni načrti slonijo na več zgrešenih predpostavkah. Prvi je povezan s samo statistiko. V omenjenem policijskem članku se med drugim omenja, da je prišlo do velikega porasta ilegalnih prehodov januarja 2020, da pa je številka upadla v februarju. Omenja se tudi nejasnosti glede vpliva korona virusa na migracije. Do pomembnih sprememb je prišlo na grško-turški meji. Spomnimo, da je Turčija še 4. marca 2020 zagrozila Evropski uniji s 3,5 milijoni beguncev, ki da jih bo poslala na pot proti EU. Njen ukrep v tej smeri je bil odprtje meje proti Grčiji tako, da migrantom niso več dovolili vrnitve z meje, Grki pa jim niso dovolili vstopiti na grško ozemlje. Večje število migrantov je obtičalo v obmejnem pasu, v Evropi pa je zavladal preplah. In tudi vlada Marjana Šarca je začela mrzlično pripravljati ukrepe za morebitne množične migracije, podobne tistim iz leta 2015. Med drugim je bilo omenjeno aktiviranje policijskih pooblastil vojske po 37. a členu Zakona o obrambi. Ampak v času od 4. marca pa do 28. marca je prišlo do velikih sprememb. Vse evropske države so zaprle svoje meje zaradi širjenja korona virusa in tudi Turčija je to storila. 28. marca se je odločila za dodaten ukrep – begunce iz živega zidu z mejnega območja je preselila v karanteno z možnostjo

kasnejše razselitve znotraj Turčije. Tako je glavnina sil migrantov, ki smo jih pričakovali tudi na slovenskih vratih, obtičala v Turčiji. Migranti, ki so izgubljeni na tihotapskih poteh po Balkanu, pa so ostali brez svojih vezistov iz Zahodne Evrope, ki bi jih čakali v Sloveniji in prepeljali do meje z Italijo. Zaradi velikih omejitev vseh vrst prometa in zaprtih meja bodo begunci morali večino poti opraviti peš, kar pa močno zmanjšuje njihovo množičnost v prihodnje.

Druga zgrešena predpostavka je, da bi se lahko policisti premaknili v notranjost države, če bo vojska prevzela njihovo delo na meji. Česa takega 37. a člen Zakona o obrambi ne omogoča. V členu je predvideno varovalo pred preveliko samostojnostjo vojaških enot tako, da morajo policijska pooblastila izvajati skupaj s policijo, po uporabi policijskih pristojnosti pa morajo numudoma (!) obvestiti policijo o tem. To pomeni, da mora biti policija oziroma policijska patrulja stalno dostopna na območju, kjer naloge varovanja državne meje prevzame vojska. Takšne situacije so delikatne tudi z vodika nadzora nad izvedenimi pooblastili. Policija ima notranji sistem stalnega strokovnega nadzora nad pooblastili, poleg tega so policisti šolani za svoja pooblastila in morajo šolanja za ta namen tudi redno obnavljati. V Slovenski vojski je le omejeno število ljudi, ki imajo opravljena usposabljanja za policijska pooblastila, in v njenem notranjem strokovnem okolju ni sistema nadzora, kajti tisti posamezniki, ki so usposobljeni v teh pooblastilih, teh nikoli ne izvajajo doma, temveč le na

mednarodnih misijah. Četudi bi vojski dodelili pooblastila po 37. a členu, bi bilo takoj na razpolago le manjše število vojakov, ki so za to usposobljeni. Vojska je živi organizem, kjer kadri nenehno rotirajo in znanja s področja policijskih pooblastil so razpršena med mednarodne misije, operativno delo doma in v izogib širjenju korona virusa tudi v koriščenje viška ur na domovih. Sporno bi bilo tudi zagotavljanje političnega nadzora nad izvajanjem policijskih pooblastil, saj se v času vsesplošne karantene tudi poslanci ne morejo podati na mejo, da bi ugotovili, ali prihaja do zlorab pri teh pooblastilih.

Nekateri bi rekli, da moramo svojim vojakom in policistom zaupati.

Nedvomno. Toda hkrati se je treba zavedati, da je vsak policist šolan za samostojno delo in odločanje, večina vojakov pa deluje na ukaz. Ukazu pa se ni mogoče zoperstavljati. Torej ne gre za to, da ne bi zaupali vojakom, problem je, ker ne zaupamo tistim, ki bi vojakom delili ukaze.

Zakaj nezaupanje v politično garnituro, ko gre za izjemna pooblastila vojski v času vse splošne korona krize? Najprej ne moremo mimo zgodovinskega spomina. Spomnimo se, da je bil direktor zasebne televizije Nova24TV Aleš Hojs, ki je danes notranji minister, ki predlaga aktivacijo izjemnih pooblastil vojski. Nova24TV je v času od leta 2016 vodila zelo ostro kampanjo proti migrantom. Neznanka je, ali bo njen nekdanji direktor nekaj tega ideološkega naboja poskušal prenesti v svoje sedanje politično delovanje. Portal Nova24TV je 28. marca objavil članek z naslovom *Je opozicija pripravljena*

prevzeti odgovornost za ogrožanje nacionalne varnosti in zdravja slovenskih državljanov zaradi invazije ilegalnih migrantov okuženih s covid-19 v Slovenijo? Iz članka je poleg obračunavanja z opozicijo, ki ne želi dati bianco menice za izjemna pooblastila vojski, zaznati premikanje tematike beguncev v sfero zdravstvene (ne)varnosti, saj naj bi bili okuženi s korona virusom in pretijo nacionalni varnosti Slovenije. Čeprav objektivnih podatkov o tem ni.

Za zavajanje javnosti glede delovanja vojske pri varovanju državne meje se uporabljajo le delne informacije. Večina javnosti je namreč prepričana, da vojska sedaj ne varuje državne meje in da ji bo to omogočil šele 37. a člen. Ta nevednost je posledica načrtnega komuniciranja. Zdi se, da več političnih (tudi zelo visokih) in medijskih akterjev namerno govori o tem, da je treba vojsko aktivirati po 37. a členu, vsi po vrsti pa zamolčijo dejstvo, da je Slovenska vojska že aktivirana na meji in to neprenehoma od leta 2015.

V že omenjenem prispevku na Nova24TV se mnenjski voditelj sprašuje, »zakaj imamo in plačujemo vojsko, če je ne koristimo«. Pri tem misli na uporabo vojske proti širjenju koronavirusa. Kar je tudi medijsko zavajanje. Kajti vojska je aktivirana in sodeluje v skupnem boju proti korona virusni epidemiji. In sicer od tistega trenutka dalje, ko je bila v Sloveniji razglašena epidemija ([Odredba o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni SARS-CoV-2 \(covid-19\) na območju Republike Slovenije, 12. marec 2020](#)). Razglasitev epidemije pomeni takojšnjo

aktivacijo *Državnega načrta zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh*. Ta načrt jasno predpisuje naloge Slovenske vojske v podpori sistemu zaščite in reševanja, pri čemer se običajno vključuje sile in sredstva Slovenske vojske glede na potrebe, ki jih izpostavi poveljnik Civilne zaščite. Tako je bilo osebje Vojaške zdravstvene enote vključeno v delo na vstopnih točkah, kjer se jemljejo brisi za covid-19. V vojašnici Edvarda Peperka v Ljubljani je postavljena in pripravljena za delovanje vojaška bolnica Role-2. Ali Slovenska vojska sodeluje tudi z drugimi sredstvi, ni javno znano, saj je bilo upravljanje z epidemijo iz predpisanega upravljanja v Uredbi zamegljeno s t.i. kriznim štabom, ki ga je ustanovila nova vlada takoj po prevzemu oblasti. Glede na zapisano v Državnem načrtu, bi vojska lahko zagotavljala poleg zmogljivosti vojaške zdravstvene enote v obsegu enote ROLE 1, enote ROLE 2 LM in veterinarske enote, tudi zmogljivosti in delovanje t.i. JRKB enot (mobilni laboratorij, vzorčevalno enoto, dekontaminacijsko enoto), enoto za prečiščevanje vode, zmogljivost helikopterske enote pri opravljanju humanitarnih, oskrbovalnih, izvidovalnih in drugih nalog, pomembnih za zaščito, reševanje in pomoč; zagotovila bi lahko sodelovanje vojaških psihologov pri izvajanju psihološke pomoči ter logistične zmogljivosti in druge odrejene zdravstvene in zaščitne ukrepe. Nenazadnje je vojaška policija sposobna spremljati konvoje kamionov čez Slovenijo povsem enakovredno civilni policiji, saj mora za to skrbeti ob

premikov vojaških vozil na območja delovanja oziroma usposabljanja. In to izvaja tako doma, kot v tujini.

Gledano z vidika širših potreb slovenske javnosti bi bilo primerneje aktivirati zmogljivosti Slovenske vojske v podporo silam za zaščito, reševanje in podporo, kar bi vsekakor bolj pripomoglo k večji prepoznavnosti Slovenske vojske v okolju kot pa uvajanje izjemnih pooblastil po 37. a členu, ki bi jih lahko izvajalo omejeno število vojakov in še to ob »nemudoma« dosegljivi policijski prisotnosti. Razumeti je treba pričakovanja ljudi, ki živijo ob meji in so izpostavljeni ilegalnim prehodom migrantov preko meje, da bi imeli vojsko za varovanje meje. Približno na tak način, kot so to počeli graničarji nekdanje države. Ampak slovenskih vojakov in vojakinj je za to premalo. Zato jih je treba uporabiti tam, kjer so njihova prisotnost, zmogljivosti in tehnologija najbolj potrebni. Migrante, ki so obtičali med zaprtimi mejami Balkana, pa bi bilo treba premakniti naprej s pomočjo političnih dogovorov.

**ZDAJ JE
ČAS.
SPREMENIMO
SLOVENIJO
SKUPAJ.**